

4

SNÁŘ Z TOVÁRNY

SOBOTA 25/9/2021

MAGAZÍN FESTIVALU DREAM FACTORY OSTRAVA 2021

NÁDHERNÝ ŽIVOT VE SCÉNOGRAFIÍCH MARKA CPINA!

V rámci snahy o genderovou vyrovnanost našeho věstníku jsem tentokrát vyzpovídal dvojici ženských idolů. Popatřete na povídání s hereckými hvězdami Divadla Na zábradlí Jiřím Vyorálkem a Jakubem Žáčkem. Bergman, Ostrava, Cpin!

Jaký je váš vztah k umělecké tvorbě Ingmara Bergmana a jak se vyvíjel v prostoru a čase?

Jiří Vyorálek: Pramen panny je pro mne naprosto zásadní věc, která se mi zasekla do hlavy. Film, který vidíte poprvé, vrazí do vás klín a musíte se k němu neustále vracet. Bergmana považuji za umělce, který skvěle umí na diváka přenášet svoje emoce.

Jakub Žáček: Já jsem se jeho tvorbě dlouho systematicky vyhýbal, jako něčemu, s čím radši nebudu konfrontován, než abych to nepochopil, aby mě následně různé okolnosti a doporučení donutily se na jeho filmy podívat. Díval jsem se opakovaně, ale nemohu říct, že bych zcela porozuměl. Definitivně mi to docvaklo až během zkoušení s Honzou Mikuláškem.

Čím je pro Vás Ostrava?

J. V.: Já jsem s Ostravou kamarád, neboť jsem zde nedávno tři čtvrtě roku točil detektivku, seriál Stíny v mlze. Vztah je to zároveň opatrný i vstřícný. Ještě pořád se z toho zážitku otřepávám.

J. Ž.: Připadám si tu jako doma. Mám, tady řadu známých i přátel. Trávil jsem zde čas zejména v době, kdy Jan Mikulášek umělecky vedl Divadlo Petra Bezruče. Snad se neurazí, ale já DPB tak trochu považuji i za své divadlo. Dodnes vždycky zpozorním, když se o Bezručích mluví.

Jak se Vám žije ve scénografiích Marka Cpina?

J. V.: Pěkně, protože vždycky domýšleji dramaturgický záměr inscenace. Marka

PROGRAM – SOBOTA 25/9

11:00	ATELIÉR PRO DIVADELNÍ VZDĚLÁVÁNÍ OSTRAVSKÁ SEKCE 40'	
	Ferda Páv – slavný fotograf	
	Aтелиér pro děti a mládež při NDM	
16:00	HOTEL PALACE 95'	
	Mezní stav	
	Divadlo X10, Praha	
18:30	DŮM KULTURY MĚSTA OSTRAVY 105'	
	Bezruký Frantík	
	Divadlo pod Palmovkou, Praha	
21:00	DIVADLO PETRA BEZRUČE 90'	
	Manželská historie	
	Divadelní spolek JEDL, Praha	

Cpina mám velmi rád coby člověka i přítele.

J. Ž.: Někdy je těžké z nich uniknout (směje se). Jde o naprostou srdeční záležitost a pokud je Markovi nerušíte, žije se v nich nádherně!

Petr KlariN Klár

TOMÁŠ DIANIŠKA: SNAŽÍM SE DĚLAT PUNKOVÝ MAINSTREAM

Zpěvačka Věra Špinarová i spisovatel Františkem Filip se výrazně zapsali do české kultury. Jen málo se však mluví o osobních bojích, které během své kariéry museli vést. Právě tento typ biografických záhad přitahuje dramatika, ale také herce a režiséra Tomáše Dianišku, který osud těchto dvou osobností vylíčil v inscenacích Špinarka a Bezruký Frantík. Na faktografii a její školní biflování však zapomeňte.

Dovolím si Vás označit za specialistu na biografický dokument, byť s příměsí fikce. Nicméně Špinarka a ani Bezruký Frantík nejsou v tomto ohledu vaše prvotiny. Jaký byl impuls napsat hry právě o těchto dvou osobnostech?

Při výběru tématu především chci, aby bylo divácky atraktivní. Snažím se dělat punkový mainstream, vyprávět stylem, jako by to dělal Hollywood. Podmínkou je, aby hlavní hrdina zažíval něco dramatického. Musí jít o život. Hrdina musí aktivně bojovat o svůj život, aby to nebyla jen postava, která hledá děj, ale aby

ten děj vytvářela. Musí se jí dít něco, čím otočí zeměkouli. Reálná Špinarka i František Filip myslím tyto požadavky za svého života splnili.

Všimla jsem si, že ve své tvorbě inklinujete k tabu tématům či událostem, o kterých se běžně, a hlavně otevřeně, nemluví. Co Vás na nich přitahuje?

To, o čem se nemluví, nás vnitřně přitahuje. Chceme se koukat na něco zakázaného. Chceme vidět, jak má někdo větší problém než my. Chceme vidět, jak je někdo trapný a skrytě se radovat,

že nejsme v jeho kůži. Převyprávět něčí život může být docela nuda, když to nevyprávíte dramaticky. Takže se snažím vytažovat ze životopisů hraniční situace, na které by osobnosti nejradši zapomněli. A pak je ještě zvětšit, zdivadelnit.

Co mají společného inscenace Špinarka a Bezruký Frantík?

V obou případech hraje hlavní roli silná herecká osobnost, snažil jsem se napsat roli tak, aby se mohla předvést a okouzlit diváky. Kolem ní se střídají herečtí kolegové, kteří vytvářejí desítky jiných postav. Je to souborová práce, kde hercům zdůrazňuju, že musí sršet energií. Aby se divadelní laici už víc herců neptali: „Jak se můžete naučit tolik textu“, ale aby se ptali: „Kolik kilo během představení shodíte?“ Aby divák cítil tu kolektivní radost z jeviště, aby měli herci chuť hrát.

A teď trochu jinak. Co podle Vás pojí Věru Špinarovou a Františka Filipa?

Jsou to příběhy talentovaných lidí, kteří ve společnosti vynikli, ale které ta samá společnost potopila a vyloučila. Sledovat dvě hodiny, jak se někomu daří a jak je všechno oukej, by nikdo nevydržel.

Inscenace Vašich her provokují, ať už tématy, nebo tím, že zkrátka boří různé mýty a klišé. U kterého z těchto dvou titulů jste byl víc nervózní z ohlasů publika a proč?

Víc jsem se bál u Špinarky, protože je pořád ještě v živé paměti mnoha fanoušků. Spousta Ostravanů ji znala osobně, já ji viděl jenom v televizi. A když jsem pak psal její repliky, došlo

mi, že si koleduju o malér. Po premiéře mi pak ale říkali její bývalí kolegové, že jsme ji trefili výborně. Může za to samozřejmě i hlavní představitelka Markéta Matulová.

S tím souvisí i následující otázka. Velice rád experimentujete s mísením fikce a skutečnosti, zvláště pokud vytváříte portrét nějaké osoby, a ani

Špinarka či Bezruký Frantík se v tomto ohledu neodlišují. Nemáte pocit, že se Vám to může vymstít nebo naopak, v čem shledáváte pozitiva tohoto žánru dokumentu–mockumentu?

Divadlo není Wikipedie. Když chcete znát data, věcné informace a pravdivé údaje, přečtěte si životopis. Když chcete s postavou zažít dobrodružství, jděte na Dianišku.

ŠLAPE NÁM DIANIŠKA PO NÁRODNÍCH HRDINECH?

Tomáš Dianiška se nedávno v rozhovoru pro DVTV vyjadřoval k otázce, jestli jeho dramatika a humor překračují hranice, jestli uráží. Tahle myšlenka mě zaujala především proto, že Dianiškovu divadelní i dramatickou tvorbu mám poměrně zmapovanou a ani jednou jsem neměla potřebu si podobnou otázku položit (což může být věc generační). Přesněji řečeno, měla jsem pocit, že pokud je divák se stylem Dianišky a tvůrčího kolektivu F. X. Kalba alespoň základně obeznámen (tj. před návštěvou představení si přečte například anotaci), smíří se v rámci přiznané punkové tvorby prakticky s čímkoliv. Jazyk, forma i časoprostory jednotlivých

her k nadsázce i absurditě doslova vybízejí. Texty karikující konkrétní období a realie minulého století jsou přece do jisté míry gró české dramatiky, tak proč se pobuřovat u Dianišky? Nakonec mě napadá jen jediné vysvětlení. Mladý dramatik se neostýchá špinit naše „národní hrdiny“ a bolístky. Češi mají černý, nekorektní a cynický humor v genech. Lze si ho vykládat jako obraný mechanismus smířování se s nepříliš heroickou minulostí. Pohodlně si budeme tropit žerty z antisemitismu, komunismu nebo rasismu, dokud nedojde na naše ikony, na naše slabá místa. Josef Gabčík, Věra Špinarová nebo skautská čest jsou předměty Dianiš-

Už víte, o kom dalším budete vytvářet mockument?

O Magorovi Jirousovi. Dostanou se k němu cestovatelé v čase a snaží se ho přemluvit, aby se stal vůdcem undergroundu.

Děkuje
Petra Kupcová

FOTOGRAFCKÉ OHLÉDNUTÍ ZA PÁTKEM

Ema Šlechtová

PŘEDSTAVUJEME

ODKUD PŘIŠLA X10KA?

Pokud máme dnes hledat na pražské scéně divadelní instituci, která se výrazně snaží o aktuální a kritickou reflexi současné společenské situace, Divadlo X10 se více než nabízí. Samo se prezentuje jako „otevřená platforma nejen pro současné divadlo, ale i další druhy živého umění... sdružení tvůrčích osobností, usilujících o svobodné, kritické myšlení reflektující svět, ve kterém žijeme.“ Od svého založení v roce 2013 se zvládl přestěhovat ze Strašnického divadla do centra hlavního města, do prostoru DUP39 (Dům uměleckého průmyslu), kde se od roku 2018 trvale zahrnilo. Industriální charakter prostoru přímo vyzývá k rozmanité prezentaci činoherního, pohybového i výtvarného divadla. Není tedy náhodou, že se lokace stala vyhledávanou a pravidelně hostí mnohé festivaly jako například Bazaar Festival, Malá Inventura nebo Přelet nad loutkářským hnízdem.

Neodmyslitelnou osobností Divadla X10 je mladý režisér Ondřej Štefaňák, jehož tvorba udala souboru i instituci velice konkrétní dramaturgické a umělecké směřování. Divadlo, dnes s již ustáleným hereckým souborem, se soustřeďuje na expresivní, naturalistickou až dekadentní činohru. Lze mluvit i o preferenci německojazyčných textů, což můžeme doložit na dvou nejvýraznějších titulech *Otcovrah* (Arnolt Bronnen) a *Zmrzačení* (Hermann Ungar). Štefaňák zkoumá hranice divákovy trpělivosti, historicky konkrétní časoprostory uvádí do kontextu dnešního světa a tvrdě poukazuje na problémy, které společnost souží. Nebojí se srovnávat dnešní poměry s nacismem nebo s rigiditou Rakouska-Uherska. Jeho hlas je výrazný a v kontextu činoherního divadla z mého úhlu pohledu nutný. Zatímco „velké činoherní domy“ se často otevřené politicko-sociální kritice vyhýbají, Divadlo X10 ji programově využívá k budování až démonické poetiky, která rozhodně stojí za povšimnutí.

Ema Šlechtová

PŘEDSTAVUJEME

PŘEDSTAVUJEME: DIVADELNÍ SPOLEK JEDL

Lucie Trmíková, Jan Nebeský a David Prachař patří ke jménům, která jsou v současném českém divadelním kontextu čím dál tím víc skloňovaná, a to zejména v souvislosti s Divadelním spolkem JEDL. Ten společně v roce 2011 založili jakožto platformu pro nezávislé autorské divadlo. Trmíková zde působí jako scenáristka a herečka, Nebeský jako režisér a Prachař coby herec. Tematicky JEDL inklinuje především k zobrazení partnerského soužití a jeho temných stránek, o kterých se běžně nemluví. Například trilogie *Médeia – Pustina – Soukromé rozhovory*, za níž tvůrci získali v roce 2019 cenu festivalu Next Wave v kategorii Projekt roku, sleduje různé typy partnerských peripetií vyvěrající pokaždé ze vzájemné nenávisti (nebo možná i lásky) mezi mužem a ženou napříč staletími. Emblematickým postupem tvůrců je kombinování knižní předlohy s autorským textem, čímž dochází k vytváření nových intertextuálních odkazů i interpretací. Během své první dekády si Divadelní spolek JEDL vytvořil renomé jak u diváků, tak i kritiků, přičemž byl často nominován na různá ocenění (Ceny divadelní kritiky, Ceny Thálie, Cena Divadelních novin atd.), která i hojně získává, například inscenace *Vše mé je tvé* pojednávající o manželství básníka Jana Zahradníčka s jeho ženou Marií získala Cenu divadelní kritiky za nejlepší inscenaci roku 2020. Tento rok JEDL slaví 10. výročí od svého vzniku, na které si „připil“ premiérou inscenace *Manželské historie*. Jak jinak, opět se týká partnerského (ne) soužití, a dnes ji můžete zhlédnout v rámci DFOV.

Petra Kupcová

NE 26/9 – 11:00
Studio G

TUČŇÁCI NA ARŠE

OSTRAVSKÁ SEKCE /Studio G, Ostrava / režie: Bořivoj Čermák

Délka: 50 minut

Kamarádi se přece neopouští, ani když je hezky, ani když prší. Ani když prší a prší a... až je tu potopa! Jenže na Noemovu archu můžou od každého druhu jen dva, a tučňáci jsou tři. Co tučňáci vymyslí, aby obelstili přísnou kontrolu u vstupu, a co zažijí při plavbě a po přistání, se dozvíte ve vtípném i poetickém pohádkovém příběhu.

NE 26/9 – 16:00
Dům kultury

ZEM PAMĚTÁ

Slovenské komorné divadlo Martin / režie: Jiří Havelka

Délka: 120 minut

Kariéra a doba popové hvězdy slovenské normalizační populární hudby Karola Duchoně v sehraném kolektivním podání muzikálně nejdisonovanějšího slovenského souboru. Prozaické, každodenní ozvuky naší šedivé minulosti i příliš lidská dilemata jejich protagonistů v autorském hudebně-divadelním projektu v režii renomovaného českého režiséra Jiřího Havelky.

NE 26/9 – 19:00
Divadlo Antonína Dvořáka

SMRT OBCHODNÍHO CESTUJÍCÍHO

SLAVNOSTNÍ ZAKONČENÍ / Městská divadla pražská / režie: Michal Dočekal

Délka: 120 minut

Requiem za sen obyčejného člověka, který se probouzí z třpytivého snění do nemilosrdného rána reality. Snu o úspěchu, popularitě, ocenění, naplnění, rodině jako z reklamy na životní pojištění. Ale Willy Loman je jenom obchodní cestující za volantem otřískaného auta. A na sklonku života zjišťuje, že dosáhl jediného – pro všechny má větší cenu mrtvý než živý...

NE 26/9 – 21:21
Hotel Palace

SEROTONIN

EPILOG / MeetFactory, Praha / režie: Natália Deáková

Délka: 120 minut

Šestačtyřicetiletý Florent-Claude, fyzicky zdravý, přesto však těsně před smrtí, dochází ke zjištění, že se v životě dopustil omylu, když mu jaksi uniklo, že partnerské vztahy kladou na člověka jiné nároky než výběr hummusů v supermarketu. Ze dne na den zpřetrhá veškeré aktuální pracovní i osobní vazby a vzdává se všech praktických komponent svého života. Bolest, kterou přitom zažívá, je hrozivá, avšak jeví se nevyhnutelná a očistná...

Snář z továrny – magazín festivalu Dream Factory Ostrava 2021. Sobota 25. září 2021, číslo čtvrté.

Šéfredaktorka: **Pavla Bergmannová** (bergmannova.pavla@gmail.com). Redakce: **Petr Klarin Klár, Petra Kupcová, Ema Šlechtová** (ext). Fotografie: archiv festivalu Dream Factory Ostrava, **Lukáš Horký**. Grafická úprava: **Jan Kulich**. Sazba: **Lukáš Horký** – Surbanz. Zpravodaj vydává Dream Factory Ostrava. Ředitel festivalu: **Tomáš Suchánek**.

POŘADATEL

SPOLUPOŘADATEL

k u l t u r a
Dům kultury
město
Ostravy

AKCE SE USKUTEČŇUJE ZA PODPORY

MINISTERSTVO
KULTURY

OSTRAVA!!!

Moravskosleský
kraj

ČEZ
NADACE ČEZ

Ostravské vodárny
a kanalizace a.s.

Státní fond kultury ČR

Festival je realizován za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky, Statutárního města Ostrava a Moravskosleského kraje. Děkujeme za podporu Nadaci ČEZ a Ostravským vodárnám a kanalizacím a.s.